

**AANLEG VISVIJVERS TE OMMEREN
TOETS AAN DE FLORA- EN FAUNAWET**

Definitief

in opdracht van: F. Akkermans, Harensestraat 8a, 4032 NF Ommeren
contactpersoon: Hugo van der Donk, Teamleider Bodem
Verhoeven Milieutechniek BV.
Postbus 2225
5300 CE Zaltbommel

RPS BCC B.V.
Postbus 75
4140 AB Leerdam

projectnummer: NC9011900
omvang rapportage: 12 pag. excl. bijlagen
projectleider: Peter Moerman
datum: 16 maart 2010
versie: 1.0
status: definitief

paraaf voor akkoord:

Mike van der Linden
ecoloog

INHOUD

1	INLEIDING	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Projectdoelstelling	3
1.3	Ligging projectgebied	3
2	WERKWIJZE	4
2.1	Raadplegen beschikbare bronnen.....	4
2.2	Veldinventarisatie	4
2.3	Inventarisatie biotooptypen.....	5
3	AANWEZIGE (BESCHERMDE) NATUURWAARDEN	6
3.1	Biotopen.....	6
3.2	Vaatplanten.....	6
3.3	Zoogdieren	6
3.4	Vogels.....	6
3.5	Reptielen.....	6
3.6	Amfibieën.....	7
3.7	Vissen.....	7
3.8	Samenvatting.....	7
4	INGREEP EN WERKZAAMHEDEN	8
4.1	Nut en noodzaak van de ingreep.....	8
4.2	Alternatievenafweging	8
4.3	Ontwerp en werkzaamheden.....	8
5	CONSEQUENTIES T.A.V. FLORA- EN FAUNAWET	9
5.1	Aanwezige beschermde natuurwaarden	9
5.2	Negatieve effecten.....	9
5.3	Consequenties.....	9
6	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	10
6.1	Conclusies	10
6.1.1	Tabel 1-soorten.....	10
6.1.2	Tabel 2-soorten.....	10
6.1.3	Tabel 3-soorten.....	10
6.2	Aanbevelingen	11
7	GERAADPLEEGDE BRONNEN	12

BIJLAGEN

- 1 Natuurwetgeving
- 2 Kaart ligging biotooptypen (volgt z.s.m.)

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Het bedrijf 'Forellenvijver de Kamphoeve' heeft het plan opgevat om op een aangrenzend perceel achter het huidige bedrijf, nabij de kruising van de Spilbergen en Harensestraat in Ommeren (gemeente Buren), enkele nieuwe visvijvers aan te laten leggen. Hierdoor zal het projectgebied, dat nu bestaat uit grasland en sloten, in sterke mate van karakter veranderen.

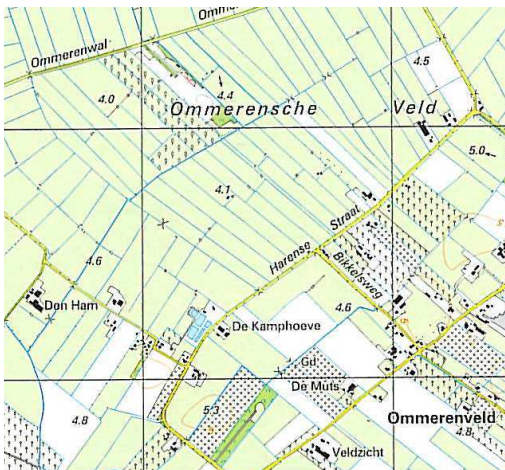
1.2 Projectdoelstelling

Bij ruimtelijke ingrepen zoals de aanleg van de visvijvers moet worden getoetst hoe deze passen binnen de Flora- en faunawet en waar van toepassing de Natuurbeschermingswet. De Natuurbeschermingswet is hier niet van toepassing omdat het projectgebied niet in of nabij een Natura 2000-gebied of een anderszins beschermd natuurmonument ligt. Bij dit project hoeft daarom alleen rekening te worden gehouden met de Flora- en faunawet (zie ook bijlage 1). In deze wet is een groot aantal soorten opgenomen in drie tabellen, elk met een eigen beschermingsstatus. In tabel 3 staan de zwaarst beschermde soort, in tabel 2 de 'overige soorten' en in tabel 1 de 'algemene soorten' met een licht beschermingsregime.

Voor deze natuurtoets dient eerst beschreven te worden welke (beschermde) planten- en diersoorten in het projectgebied aanwezig zijn, wat de ingreep inhoudt en tot welke gevolgen voor het natuurlijk milieu deze kan leiden. Hieruit wordt geconcludeerd of negatieve effecten van de ingreep op de beschermde natuurwaarden uitgesloten kunnen worden of niet. Op grond van deze conclusies kan worden bepaald welke vervolgstappen eventueel genomen dienen te worden. In deze rapportage worden deze werkzaamheden beschreven.

Als negatieve effecten op de beschermde natuurwaarden niet kunnen worden uitgesloten dient daar, buiten het bestek van dit rapport, nader onderzoek naar te worden uitgevoerd. Deze effecten dienen vervolgens te worden getoetst aan de Flora- en faunawet. Indien nodig kunnen dan ook mitigerende en eventueel compenserende maatregelen worden opgesteld. In het uiterste geval leidt dit tot de verplichting om voor de voorgenomen ingreep een ontheffing aan te vragen voor de bepalingen van de Flora- en faunawet.

1.3 Ligging projectgebied

Forellenvijver de Kamphoeve ligt in Ommeren, gemeente Buren (Gelderland), aan de Harensestraat 8A. De Amersfoortcoördinaten van de projectlocatie zijn 160–438 (zie figuur 1.1).

Figuur 1: ligging projectgebied (in de zuidwesthoek van het centrale kilometerhok)

2 WERKWIJZE

De basis voor deze natuurtoets wordt gevormd door gegevens over het voorkomen en de verspreiding van beschermde planten- en diersoorten binnen het projectgebied. Deze zijn door ons verzameld uit beschikbare bronnen en door middel van veldinventarisaties. Daarnaast gebruiken wij ook een beschrijving van de biotopen in het projectgebied.

2.1 Raadplegen beschikbare bronnen

Beschikbare bronnen zijn bijvoorbeeld regionale, provinciale en landelijke databases, rapporten van derden en verspreidingsatlassen. Deze bronnen zijn vaak schaalloos (puntwaarnemingen) of geven soortverspreidingen weer op uurhok (5 x 5 km)- of kilometerhokniveau (vlakwaarnemingen). Als een projectgebied kleinere afmetingen heeft, is met deze vlakwaarnemingen dus niet met zekerheid te zeggen of ze daar betrekking op hebben of op de omgeving ervan.

Voor dit project is gebruik gemaakt van landelijke soortverspreidingsatlassen, van gegevens op RAVON.nl, op Natuurloket.nationale landschappen en op waarneming.nationale landschappen (zie tabel 2.1).

Tabel 2.1: gebruikte bronnen ten behoeve van soortverspreidingsgegevens

Soortgroep	Bron(nen)
vaatplanten	-
zoogdieren	-
vogels	-
reptielen	RAVON.nl, Natuurloket.nl, waarneming.nl
amfibieën	RAVON.nl, Natuurloket.nl, waarneming.nl
vissen	RAVON.nl, Natuurloket.nl, waarneming.nl
insecten	-
weekdieren	-

2.2 Veldinventarisatie

Tijdens de veldinventarisatie van het projectgebied, waarin gericht gezocht is naar beschermde en bedreigde planten- en diersoorten, wordt de aanwezigheid van de meeste planten- en diersoorten met zekerheid vastgesteld. Dit gebeurt aan de hand van directe waarnemingen via zicht, gehoor en soms ook reuk, of via indirecte waarnemingen van sporen (als loop- en graafsporen, vervellingen, uitwerpselen, nesten en legers). Het veldwerk vindt bij voorkeur plaats in het voorjaar en de zomer als de planten- en diersoorten het best waarneembaar zijn.

De veldinventarisatie voor dit project heeft op 16 september 2009 plaatsgevonden. De inventarisatie is uitgevoerd door de heer E.C.B. Kerp, medewerker ecologie van RPS BCC en als zodanig deskundig voor dit werk.

Het tijdstip van het veldwerk, net na de zomer, is op zich niet optimaal. Door omstandigheden rond de opdrachtverlening kon het veldwerk niet eerder uitgevoerd worden. Omdat sprake is van een zeer zachte nazomer, wordt dat in dit geval echter niet onoverkomelijk geacht en zullen de resulterende gegevens voor het grootste deel volledig zijn. Alleen enkele zwaarst beschermde plantensoorten, broedvogel- en salamandersoorten waren door hun specifieke levenscyclus medio september niet meer waar te nemen. Voor de eerste groep is dat gezien het feit dat het projectgebied ongeschikt is als standplaats, geen bezwaar.

Tabel 2.2 beschrijft per soortengroep de inventarisatiemethode en de volledigheid van de resulterende gegevens.

Tabel 2.2: methode en volledigheid veldinventarisatie

Soortengroep	Inventarisatiemethodiek	Volledigheid*	Opmerkingen
vaatplanten	• zichtwaarneming soorten	++	
zoogdieren	• zichtwaarneming soorten • waarneming (vraat)sporen, nesten, holen, wroet- en graafsporen, uitwerpselen en/of loopsporen • batdetector-onderzoek (vleermuizen) • boomcamera (vleermuizen, marters)	+	
vogels	• zichtwaarneming soorten • geluidswaarneming soorten • waarneming nesten, holen, kasten, etc.	+	voor broedvogels was het tijdstip te laat
reptielen	• zichtwaarneming soorten (ook door stenen en stronken te keren) • waarneming sporen zoals eieren, kruip- of glijsporen, vervellingen en/of verkeersslachtoffers	+	
amfibieën	• zichtwaarneming soorten (ook door stenen en stronken te keren) • schepnetinventarisatie • inventarisatie met behulp van amfibieënfuiken • geluidswaarneming soorten • waarneming eieren, larven en/of verkeersslachtoffers	+/-	Salamanders zijn niet aangetroffen, maar wel te verwachten binnen het opnamegebied.
vissen	• zichtwaarneming soorten • schepnetinventarisatie • inventarisatie met behulp van een elektrovisapparaat	++	
insecten	• zichtwaarneming soorten • waarneming sporen zoals eitjes, larven, poppen en uitsluiphuidjes • schepnetinventarisatie (waterkevers)	+	
weekdieren	• zichtwaarneming soorten	+	

* ++ = goed + = voldoende +/- = matig - = slecht

2.3 Inventarisatie biotooptypen

Voor enkele soorten vond de veldinventarisatie noodgedwongen niet op het meest geschikte moment plaats. Om daarvoor toch een schatting van de kans op aanwezigheid te maken, hebben wij een biotopeninventarisatie uitgevoerd. Als voor een in bronnen vermelde maar door ons niet aangetroffen soort, een geschikte en vanuit de omgeving goed bereikbare biotoop in het projectgebied aanwezig is, achten wij zijn aanwezigheid aannemelijk. Tevens kan aan de hand van de biotopen een beeld worden gevormd van de kwaliteit van het leefgebied van de aangetroffen beschermde planten en dieren en hoe zij gebruik maken van (de biotopen binnen) het projectgebied.

3 AANWEZIGE (BESCHERMDE) NATUURWAARDEN

3.1 Biotopen

In het projectgebied zijn drie biotooptypen te onderscheiden op basis van vegetatie, abiotiek, inrichting en grondgebruik. Deze zijn hieronder beknopt beschreven. Kaart 1 (in bijlage 2) geeft een overzicht van de ligging van de biotooptypen binnen het plangebied.

Bossen, struwelen, singels e.d.

Aan de zuidoostzijde van het perceel, op de scheiding tussen de huidige visvijvers en het projectgebied, ligt een zandwal die wordt begroeid met een bomenrij van essen met ondergroei van liguster.

Agrarisch gebied

Het projectgebied is een kunstweide met voornamelijk engels raaigras en ruw beemdgras, afgewisseld met enkele zeer algemene weilandkruiden zoals witte klaver, kruipende en scherpe boterbloem en perzikkruid.

Lijnvormige wateren

Het projectgebied wordt omsloten door afwateringssloten die voor ruim driekwart van de oppervlakte zijn dichtgegroeid met riet, liesgras, rietgras, pijlkruid, kikkerbeet en zwanenbloem.

Op het onderste deel van de oevers langs deze watergangen zetten deze vegetaties zich voort en gaan vervolgens over in het soortenarme grasland.

3.2 Vaatplanten

De enige beschermde plantensoort die tijdens de (veld- en bureau)inventarisatie is aangetroffen, is zwanenbloem (*Butomus umbellatus*), een tabel 1-soort.

Zwanenbloem groeit gewoonlijk in ondiep, voedselrijk (niet hypertroof) water. De soort heeft een blijvend pioniersmilieu nodig en verdwijnt als zich meer gesloten verlandingsvegetaties ontwikkelen. Deze specifieke oeversoort groeit dan ook vaak in sloten die regelmatig worden geschoond.

3.3 Zoogdieren

Tijdens de inventarisatie zijn diverse holen van muizen gevonden. Vanwege de aanwezige biotopen is het aannemelijk dat het gaat om muizensoorten zoals veldmuis (*Microtus arvalis*), huisspitsmuis (*Crocidura russula*), bosmuis (*Apodemus sylvaticus*) en gewone bosspitsmuis (*Sorex araneus*). Hoewel algemeen, gaat het bij alle vier om tabel 1-soorten.

3.4 Vogels

Hoewel er met name in en langs de watergangen geschikte biotopen voor aanwezig zijn, zijn tijdens het veldbezoek geen waarnemingen gedaan van van foeragerende, trekkende of broedende vogels.

3.5 Reptielen

Tijdens het veldbezoek zijn geen waarnemingen gedaan van reptielensoorten. Ook de geraadpleegde bronnen maken geen melding van reptielen in de omgeving van het onderzoeksgebied.

Het projectgebied en de directe omgeving omvatten geen geschikt biotoop voor deze groep, en dus ook niet voor ringslang (*Natrix natrix*), de enige reptielensoort die op grotere afstand in het Rivierengebied voor zal kunnen komen.

3.6 Amfibieën

Tijdens het veldbezoek zijn waarnemingen gedaan van bruine kikker (*Rana temporaria*), meerkikker (*Rana ridibunda*), heikikker (*Rana arvalis*) en poelkikker (*Rana lessonae*). De eerste twee zijn tabel 1-soorten, de laatste twee tabel 3-soorten.

Hoewel er geschikte biotopen voor aanwezig zijn, zijn van salamanders (met name kleine watersalamander en kamsalamander) geen vermeldingen gevonden of eigen waarnemingen gedaan.

3.7 Vissen

Tijdens het veldbezoek zijn in de afwateringssloten rondom het projectgebied waarnemingen gedaan van de kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*), een tabel 2-soort. In de beschikbare bronnen zijn geen andere vissoorten gevonden.

3.8 Samenvatting

Van de in tabel 3.2 opgenomen diersoorten mag, gezien het voorgaande, worden aangenomen of is met zekerheid vastgesteld dat zij binnen het projectgebied voorkomen.

Tabel 3.1: aangetroffen (onderstreept) en te verwachten beschermde en/of bedreigde flora en fauna

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Tabelnr. Flora- en faunawet*	Vogel-/Habitat-richtlijn	Rode lijst
Vaatplanten				
<i>Butomus umbellatus</i>	zwanenbloem	1	-	-
Zoogdieren				
<i>Microtus arvalis</i>	veldmuis	1	-	-
<i>Crocidura russula</i>	huisspitsmuis	1	-	-
<i>Apodemus sylvaticus</i>	bosmuis	1	-	-
<i>Sorex araneus</i>	gewone bosspitsmuis	1	-	-
Vogels				
-	-	-	-	-
Reptielen				
-	-	-	-	-
Amfibieën				
<i>Rana arvalis</i>	heikikker	3	Bijlage IV	kwetsbaar
<i>Rana lessonae</i>	poelkikker	3	Bijlage IV	-
<i>Rana temporaria</i>	bruine kikker	1	-	-
<i>Rana ridibunda</i>	meerkikker	1	-	-
Vissen				
<i>Cobitis taenia</i>	Kleine modderkruiper	2	Bijlage IV	-
Insecten				
-	-	-	-	-
Weekdieren				
-	-	-	-	-

(* tabel 1: algemene soorten, tabel 2: overige soorten en tabel 3: soorten bijlage IV HR/ bijlage 1 AMvB)

4 INGREEP EN WERKZAAMHEDEN

4.1 Nut en noodzaak van de ingreep

De veranderingen en de werkzaamheden dienen een particulier belang, dat voortkomt uit een wens om het aantal visvijvers van het bedrijf 'Forellenvijver de Kamphoeve' uit te breiden naar acht plassen. Hiermee vergroot het bedrijf zijn recreatieve waarde als forellenvijver.

In termen van de Flora- en faunawet zijn de geplande veranderingen te beschouwen als een vorm van 'ruimtelijke ontwikkeling en inrichting'.

4.2 Alternatievenafweging

Vanuit de motivaties van de initiatiefnemer zijn er noch qua locatie noch qua functie en inrichting, alternatieven voor het onderhavige plan om zijn bedrijf uit te breiden. Het projectgebied is eigendom van de initiatiefnemer en sluit aan op het huidige bedrijfsterrein, en met een andere inrichting dan vijvers realiseert hij geen capaciteitsuitbreiding.

Alternatieven zijn er wel binnen het plan: door het plan op onderdelen te wijzigen, met name de versturende werkzaamheden aan de watergangen achterwege te laten.

4.3 Ontwerp en werkzaamheden

Figuur 4.1: omgrenzing van het projectgebied, zie ook figuur 1.1

Figuur 4.1 geeft de omgrenzing aan van het projectgebied, ten noordwesten van het huidige bedrijf. De inrichting en werkzaamheden daarvoor betreffen:

- het graven van twee nieuwe visvijvers binnen het projectgebied
- het dempen van de afwateringssloot aan de zuidostrand van het projectgebied
- het herprofilen van de afwateringssloot aan de noordwestrand van het projectgebied.
- bij de uitvoering van de werkzaamheden kan overlast optreden door geluids- en bodemtrillingen.

5 CONSEQUENTIES T.A.V. FLORA- EN FAUNAWET

5.1 Aanwezige beschermde natuurwaarden

Aangetroffen zijn de volgende beschermde soorten:

- tabel 3: heikikker en poelkikker
- tabel 2: zwanenbloem en kleine modderkruiper
- tabel 1: bruine kikker, meerkikker, veldmuis, huisspitsmuis, bosmuis en gewone bosspitsmuis.

Soorten uit de groepen broedvogels (gelijke status als tabel 2-soorten) en salamanders, met name kleine watersalamander (tabel 1) en kamsalamander (tabel 3) zijn niet aangetroffen. Niettemin zijn de in het projectgebied aanwezige biotopen voor beide groepen van goede kwaliteit. Voor beide groepen is de kans groot dat het niet-aantreffen samenhangt met het feit dat de veldinventarisatie (noodgedwongen) op een niet optimaal tijdstip heeft plaatsgevonden. Broedgevallen vinden doorgaans immers veel eerder in het jaar plaats en de salamanders zitten, indien aanwezig, weer in hun verborgen levensfase. Van oever- en waterbroedvogels en kleine watersalamander en kamsalamander kan de aanwezigheid dus niet worden uitgesloten.

5.2 Negatieve effecten

Het dempen van de watergang aan de zuidoostrand van het projectgebied zal groeiplaatsen van zwanenbloem, biotoop voor kleine modderkruiper en voorplantingsbiotoop voor bruine kikker, meerkikker, heikikker en poelkikker vernietigen. De herprofilering van een andere watergang kan ook dergelijke effecten hebben.

Voor de vier zoogdiersoorten (muizen en spitsmuizen) zal het graven van de vijvers en andere veranderingen aan maaiveld negatieve effecten hebben: hun holen worden vernietigd en hun biotoop wordt minder geschikt of ongeschikt. Negatieve effecten zijn dus niet uit te sluiten voor alle aangetroffen soorten.

Indien aanwezig geldt dit ook voor kleine watersalamander en kamsalamander en broedvogels van water en oevers.

5.3 Consequenties

De geplande veranderingen zijn te beschouwen als 'ruimtelijke ontwikkeling en inrichting'.

Dit betekent dat ten aanzien van tabel 1-soorten vrijstelling aan de orde is. Voor tabel 2-soorten geldt dat een zogeheten 'lichte toets' dient te worden uitgevoerd en voor de tabel 3-soorten een 'uitgebreide toets'. Voor de tabel 2- en de tabel 3-soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd, met de genoemde toetsen als onderbouwing.

In een lichte toets dient te worden aangetoond dat de veranderingen en de werkzaamheden die daartoe leiden, het voortbestaan van de tabel 2-soorten niet in gevaar mogen brengen. Meestal kan dit worden bereikt met behulp van op te stellen mitigerende (verzachtende) maatregelen.

Uit een uitgebreide toets moet ook blijken dat het voortbestaan van de beschermde soorten (nu uit tabel 3) niet in gevaar komt. Maar ook moet hiermee worden aangetoond dat er geen alternatief is voor het initiatief en dat de uitvoering past in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling, en dat er voor het initiatief een "dwingende reden van groot openbaar belang" (van bijvoorbeeld sociaal-economische aard) is. Vaak is een voorwaarde voor ontheffing ook dat schade volledig wordt gecompenseerd met compenserende maatregelen.

6 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

6.1 Conclusies

De resultaten van de inventarisatie van beschikbare gegevens en veldgegevens voor de hierboven besproken beschermde soorten zijn voldoende om een betrouwbaar beeld te vormen van hun aanwezigheid.

Voor soorten uit de groepen broedvogels en salamanders zijn geen gegevens voorhanden, terwijl niet uitgesloten kan worden dat deze van enig biotoop in het projectgebied gebruik maken. Daardoor is ook schade van de plannen op enig moment voor deze soorten niet uitgesloten.

Daarom is aanvullend onderzoek nodig voor de groepen broedvogels en salamanders.

6.1.1 Tabel 1-soorten

In het projectgebied zijn zes soorten uit tabel 1 ('Algemene soorten') aangetroffen waarop de voorgenomen ingreep mogelijk negatieve effecten heeft:

- veldmuis (*Microtus arvalis*)
- huisspitsmuis (*Crocidura russula*)
- bosmuis (*Apodemus sylvaticus*)
- gewone bosspitsmuis (*Sorex araneus*)
- bruine kikker (*Rana temporaria*)
- meerkikker (*Rana ridibunda*)

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor handelingen die in strijd zijn met artikel 75 van de Flora- en faunawet, mits tijdens de werkzaamheden de zorgplicht in acht wordt genomen.

6.1.2 Tabel 2-soorten

Er zijn twee tabel 2-soorten ('Overige soorten') waargenomen waarop de voorgenomen ingreep naar verwachting negatieve effecten heeft:

- kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*)
- zwanenbloem (*Butomus umbellatus*).

Van broedvogels en salamanders uit tabel 2 is de aanwezigheid niet zeker maar evenmin uit te sluiten.

In verband met deze tabel 2-soorten moet bij de uitvoering van de werkzaamheden gewerkt worden volgens een door het ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) goedgekeurde gedragscode. Is deze niet beschikbaar, dan moet een ontheffing worden aangevraagd. Wat eventueel aanwezige broedvogels betreft, is dit niet aan de orde wanneer het werk aan de watergangen buiten de broedtijd plaatsvindt.

De ontheffingsaanvraag moet worden onderbouwd met een 'lichte toets'. Hierin dient te worden aangetoond dat de veranderingen en de werkzaamheden die daartoe leiden, het voortbestaan van de tabel 2-soorten niet in gevaar mogen brengen. Om de negatieve effecten te voorkomen of afdoende te verzachten, moeten mitigerende maatregelen worden opgesteld.

6.1.3 Tabel 3-soorten

Ook zijn twee tabel 3-soorten ('soorten van bijlage IV HR/bijlage 1 AmvB') aangetroffen waarop de voorgenomen ingreep naar verwachting negatieve effecten heeft. Dit zijn:

- poelkikker (*Rana lessonae*)
- heikikker (*Rana arvalis*)

Van salamanders uit tabel 3 is de aanwezigheid niet zeker maar evenmin uit te sluiten.

Vanwege de schade die ze door het werk zullen ondervinden, moet voor deze tabel 3-soorten een ontheffing worden aangevraagd. Deze moet worden onderbouwd met een 'uitgebreide toets'. Hierin moet worden aangetoond dat de veranderingen en de werkzaamheden die daartoe leiden, het voortbestaan van de tabel 3-soorten niet in gevaar zullen brengen. Maar er moet ook uit blijken dat er geen alternatief is voor het initiatief en dat de uitvoering een maatschappelijk belang dient. Bovendien moeten maatregelen worden opgesteld om de negatieve effecten te voorkomen of afdoende te verzachten. Is dat niet mogelijk dan moeten ook compenserende maatregelen worden opgesteld.

6.2 Aanbevelingen

Voor de toetsing van het hier besproken plan tot aanleg van visvijvers aan de Flora- en faunawet moet aanvullend veldwerk worden uitgevoerd naar het voorkomen van broedvogels en beschermde salamandersoorten. Dit veldwerk kan pas in het voorjaar van 2010 plaatsvinden. Daarna dienen de hierboven beschreven vervolgstappen te worden genomen, in de vorm van een lichte en een uitgebreide toets. Deze toetsen dienen als onderbouwing voor een aan te vragen ontheffing. Als het plan zó wordt aangepast dat de watergangen in het projectgebied niet worden gedempt en ook anderszins niet of nauwelijks worden verstoord, ontstaat een heel andere situatie. Negatieve effecten kunnen dan worden vermeden. Tegen de uitvoering van het aangepaste plan bestaan dan vanuit de Flora- en faunawet waarschijnlijk geen bezwaren. Beoordeling door bevoegd gezag (Dienst Regelingen) van dit alternatief en van het onderhavige rapport, zal hier definitief uitsluitel op geven.

7 GERAADPLEEGDE BRONNEN

Literatuurbronnen:

- Meijden van der, R., *Heukel's, Flora van Nederland*, Rijksherbarium / Hortus Botanicus Rijksuniversiteit Leiden, Leiden 2005.
- Schaminée, J.H.J., e.a., *De vegetatie van Nederland, Deel 2, Plantengemeenschappen van wateren, moerassen en natte heiden*, Opulus Press, Uppsala, Leiden 1995.
- Schaminée, J.H.J., e.a., *De vegetatie van Nederland, Deel 3, Plantengemeenschappen van graslanden, zomen en droge heiden*, Opulus Press, Uppsala, Leiden 1995.
- Weeda, E.J., e.a., *Nederlandse oecologische flora, wilde planten en hun relaties*, KNNV Uitgeverij, 2003.
- Stumpel, T., Strijbosch, H., *Veldgids amfibieën en reptielen*, KNNV Uitgeverij, Utrecht 2006.
- Bos, F. e.a., De Vlinderstichting 2006, *De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming*, Nederlandse Fauna 7, Leiden 2006.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, *De Nederlandse Libellen (Odonata)*, Nederlandse Fauna 4, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden 2002.
- Lange, R., e.a., *Zoogdieren van West-Europa*, Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming i.s.m. Natuurmonumenten, Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht 2003.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland, *Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000*, Nederlandse Fauna 5, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden 2002.
- Emmerik van, W.A.M, Nie de, H.W., *De zoetwatervissen van Nederland, Ecologisch bekeken*, Vereniging Sportvisserij Nederland, Bilthoven 2006.

Internetpagina's:

- www.minInv.nl
- www.natuurloket.nl
- www.waarneming.nl
- www.ravon.nl

BIJLAGE 1: NATUURWETGEVING

In Nederland zijn ten aanzien van natuurwetgeving twee wetten en twee richtlijnen van toepassing:
Natuurbeschermingswet

- Flora- en faunawet
- Vogelrichtlijn
- Habitatrichtlijn.

De Natuurbeschermingswet en de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn beschermen gebieden die in het kader hiervan zijn aangewezen. De Flora- en faunawet is meer soortgericht en geldt daar waar beschermde soorten voorkomen.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn is een Europese richtlijn die in 1979 is vastgesteld en is gericht op de bescherming van vogelsoorten binnen de Europese Unie (EU). De richtlijn verplicht de lidstaten tot de instandhouding van de in het wild levende vogelsoorten op hun grondgebied en heeft betrekking op de bescherming van vogels, hun eieren, nesten en leefgebieden.

De richtlijn draagt tevens zorg voor de extra bescherming van broed- en trekvogels die:

- met uitsterven worden bedreigd;
- gevoelig zijn voor veranderingen in de leefomgeving;
- als bijzonder zeldzaam beschouwd worden;
- bescherming nodig hebben vanwege de eisen die ze aan hun habitat stellen.

Voor de vogels die genoemd zijn op de lijst van kwalificerende soorten heeft de minister Speciale Beschermingszones (SBZ's) aangemeld en deze zijn als zodanig aangewezen door de EU. In deze gebieden en daar buiten mogen geen handelingen worden verricht die een negatief effect hebben op de voorkomende beschermde vogels (o.a. omtrent het doden, vangen of verstoren). Voor de aangewezen Vogelrichtlijngebieden geldt ook het beschermingsregime van de Habitatrichtlijn en het daarmee samenhangende toetsings- en afwegingskader, zoals in artikel 6 van de Habitatrichtlijn is opgenomen.

Habitatrichtlijn

De Europese Habitatrichtlijn is complementair aan de Vogelrichtlijn en richt zich op de bescherming van bijzondere planten- en diersoorten (uitgezonderd vogels) en hun leefgebieden.

De in de Habitatrichtlijn genoemde maatregelen zijn gericht op:
het behoud van natuurlijke habitat en ecosystemen;

- de bescherming van leefgebieden van bepaalde dieren en planten.

Met de richtlijn wordt getracht een Europees ecologisch netwerk tot stand te brengen (Natura 2000), zodat migratie van planten- en diersoorten binnen de EU mogelijk wordt gemaakt.

Zowel voor soorten als natuurlijke habitat kunnen door de lidstaten SBZ's aangemeld worden (gebieden van communautair belang). Deze moeten door de Europese Commissie worden goedgekeurd.

Activiteiten die de soorten en habitat binnen een SBZ aantasten zijn verboden.

Tevens moeten de milieueffecten van deze activiteiten worden beoordeeld. Wanneer een activiteit van groot openbaar belang (activiteit i.v.m. menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of verbetering van het milieu) is, kan in sommige gevallen ontheffing worden verleend. Wel moeten dan respectievelijk mitigerende en/of compenserende maatregelen worden genomen.

In bijlage I van de Habitatrictlijn wordt de beschermde habitat genoemd. In bijlage II zijn de planten- en diersoorten genoemd, waarvan de habitat beschermd moet worden om deze soorten in stand te houden. Een aantal van deze soorten heeft een prioritaire status, wat inhoudt dat niet alleen de soort, maar ook de leefomgeving hiervan als beschermd beschouwd moet worden.

In bijlage IV worden de soorten genoemd die strikte bescherming genieten. Het is verboden deze soorten te doden, te vangen, te verontrusten of hun habitat aan te tasten. Dit geldt niet alleen binnen de SBZ's, maar ook daar buiten. Veel soorten uit bijlage IV zijn ook genoemd in bijlage II.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet is een gebiedsbeschermingswet, waarin de aanwijzing van gebieden als 'Beschermd natuurmonument' is geregeld. In de beschermde gebieden zijn handelingen die schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, de natuurwetenschappelijke betekenis of planten en dieren verboden zonder vergunning.

In 1998 is de Natuurbeschermingswet herzien. Sindsdien is het voor de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) mogelijk beschermde landschapsgezichten aan te wijzen, alsmede gebieden die wegens internationale verplichtingen beschermd moeten worden (SBZ's). Daarnaast heeft het Rijk een aantal beschermingstaken gedelegeerd aan de provincies (o.a. verlenen van vergunningen).

In 2005 is de Natuurbeschermingswet gewijzigd. Het doel van deze wijziging is de gebiedsbeschermingscomponent van de Vogel- en Habitatrictlijn beter te verankeren in de Nederlandse natuurwetgeving.

De nieuwe Natuurbeschermingswet bestaat uit drie onderdelen: aanwijzing van vogel- en habitatrictlijngebieden (artikel 10a);

- beheer van deze gebieden (artikel 19a, 19b en 19c);
- toetsen van plannen, projecten en andere handelingen in of nabij deze gebieden (artikel 19d, 19e, 19f, 19g en 19h).

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is gericht op de bescherming van in het wild levende planten- en diersoorten en is sinds 1 april 2002 in werking. Het is een raamwet hetgeen inhoudt dat alleen de hoofdlijnen zijn opgenomen. De uitwerking van deze hoofdlijnen is geregeld in aparte besluiten en regelingen. Op dit moment is bevoegd gezag (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, i.c. Dienst Regelingen) bezig met een aanpassing van de regels.

De Flora- en faunawet is ontstaan uit een aantal Nederlandse soortbeschermingswetten (Vogelwet 1936, Wet Bedreigde Uitheemse Dier- en Plantensoorten, Jachtwet, Nuttige dierenwet 1914 en hoofdstuk V van de Natuurbeschermingswet) en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrictlijn en de Vogelrichtlijn. Deze Europese soortbescherming heeft met de Flora- en faunawet een Nederlandse vertaling gekregen en vervangt deze. Ook de Nederlandse soortbeschermingswetten zijn vanaf de inwerkingtreding vervangen door de Flora- en faunawet.

Hoofdstuk II (artikel 3, eerste en tweede lid, en artikel 4, eerste, tweede en derde lid) van deze wet bevat bepalingen aangaande de aanwijzing van beschermde planten- en diersoorten. De aanwijzing op nationale gronden heeft plaatsgevonden bij Algemene Maatregel van Bestuur (Staatsblad 523 28 november 2000, Staatscourant 13 maart 2002). Internationaal gezien zijn bij ministeriële regeling de soorten overgenomen uit bijlage IV van de Habitatrictlijn en bijlage 1 van de Vogelrichtlijn.

Uitgangspunt in de Flora- en faunawet is het “nee-tenzij”-beginsel. Beschermen staat voorop, ingrijpen is bij uitzondering mogelijk. Het beschermen van soorten wordt door de wet op twee manieren mogelijk gemaakt:

1) *Het verbieden van een aantal handelingen die is voor beschermde planten of dieren.*

Op basis van artikel 8 is het verboden om beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen. De artikelen 9 tot en met 12 zijn gericht op het beschermen van diersoorten. Hierin staat beschreven dat het verboden is beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (art. 9), opzettelijk te verontrusten (art. 10), nesten, holen, andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (art. 11) en eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen (art 12).

2) *Het aanwijzen van kleine terreinen of objecten als beschermde leefomgeving.*

Hoofdstuk IV bepaalt dat Gedeputeerde Staten de mogelijkheid hebben om plaatsen die van grote betekenis zijn voor een beschermde planten- of diersoort aan te wijzen als beschermde leefomgeving.

Op basis van artikel 75 van de Flora- en faunawet kan ontheffing worden verleend voor handelingen die in strijd zijn met de verboden uit de wet. Per 23 februari 2005 is het een en ander veranderd ten aanzien van de ontheffingen voor de Flora- en faunawet. Aanleiding hiervoor is het Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met de wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere aanwijzingen (AMvB artikel 75).

Met de komst van AMvB artikel 75 is niet meer altijd een ontheffing nodig voor het uitvoeren van werkzaamheden in de openbare ruimte. Dat scheelt het doorlopen van de tijdrovende ontheffingsprocedure. Voor regulier voorkomende werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen geldt nu een vrijstellingsregeling. Kort gezegd komt de regeling hierop neer:

Als uw werkzaamheden vallen onder reguliere werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkeling, geldt in veel gevallen een vrijstelling. Er zijn twee soorten vrijstellingen:

- 1) een algemene vrijstelling (voor algemene soorten, deze zijn opgenomen in tabel 1);
- 2) een vrijstelling op voorwaarde dat u handelt conform een goedgekeurde gedragscode (voor zeldzamer soorten, opgenomen in tabel 2, en alle vogels).

Bij de vrijstellingsregeling zijn twee criteria belangrijk: de zeldzaamheid van de aangetroffen soort en de ingrijpendheid van de werkzaamheden. Hoe zeldzamer de soort en hoe ingrijpender de activiteit, hoe strikter de regeling. Als uw werkzaamheden niet vallen onder reguliere werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkeling en er is een reële kans van schade aan beschermde dieren of planten, dan moet vooraf een ontheffing worden aangevraagd.

Voor zeldzame soorten (deze zijn opgenomen in tabel 3) is ten aanzien van de genoemde werkzaamheden geen vrijstelling van toepassing en moet ook ontheffing worden aangevraagd.

Rode lijsten

Op Rode lijsten staan soorten die worden bedreigd in hun voortbestaan. In Nederland is inmiddels voor negen soortgroepen een Rode lijst gepubliceerd in de Staatscourant:

- vogels
- dagvlinders
- zoogdieren
- reptielen en amfibieën

- paddenstoelen
- libellen
- krekels en sprinkhanen
- korstmossen
- zoetwatervissen.

De Rode lijsten komen voort uit het Verdrag van Bern. Dit verdrag vraagt bijzondere aandacht voor soorten die met uitsterven worden bedreigd en kwetsbaar zijn. Rodelijstsoorten genieten geen wettelijke bescherming. Wel is in de Flora- en faunawet (artikel 7) wettelijk vastgelegd dat de overheid zich inzet voor de bescherming van deze soorten en onderzoek naar deze soorten bevordert. Provinciale en gemeentelijke overheden en terreinbeherende instanties worden geacht om rekening te houden met de Rode lijsten bij het uitvoeren van beheer en het formuleren van beleid.

BIJLAGE 2: KAART LIGGING BIOTOOPTYPEN